

Dret Penal III

Codi: 102245

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500786 Dret	OB	2	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Fe d'errades

La llista de professors responsables de Dret penal III queda substituïda per la següent :

grup 01: Margarita Bonet

grup 02: Margarita Bonet

grup 03: Antoni Cardona Barber

grup 51: Josep Riba Ciurana

grup 52: Miriam Cugat i Rosa Carrillo

Grup 70: Maria Jesús Guardiola Lago.

Professor/a de contacte

Nom: Míriam Cugat Mauri

Correu electrònic: Miriam.Cugat@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

Els grups 02, 03 i part del 51 s'imparteixen en català. Els grups 01, part del 51, 52 i 70 s'imparteixen en castellà.

Equip docent

Margarita Bonet Esteva

Jose Riba Ciurana

Antonio Cardona Barber

Maria Jesus Guardiola Lago

Maria Rosa Carrillo Ruiz

Prerequisits

Per a una comprensió i un seguiment correctes de les pautes d'aprenentatge d'aquesta assignatura és recomanable haver superat les dues assignatures obligatòries prèvies ("*Dret penal I*" i "*Dret penal II*") i, pel que fa a d'altres matèries objecte d'estudi a primer curs, també és especialment útil un bon assoliment dels coneixements dels programes de "*Teoria del dret*" i de Dret constitucional.

Grup 01: Antoni Cardona Barber. Castellà

Grup 02: Margarita Bonet Esteva. Català

Grup 03: Margarita Bonet Esteva. Català

Grup 51: Miriam Cugat Mauri. Català/Maria Rosa Carrillo Ruiz. Castellà

Grup 52: Josep Riba Ciurana/Antoni Cardona Barber. Castellà

Grup 70: Maria Jesús Guardiola Lago. Castellà

Objectius

L'objecte de l'assignatura es correspon amb el llibre II del Codi penal, és a dir, l'estudi de l'anomenada "*part especial*" del dret penal i, en especial, els grups de delictes que arriben més sovint als nostres tribunals, i els principals problemes dogmàtics que presenta la seva aplicació.

Per tant, tractant-se de la darrera assignatura obligatòria de dret penal, té per objectiu que els alumnes assolixin les habilitats metodològiques per a la resolució de casos penals, i en concret, aprendre a:

- a) identificar els elements penalment rellevants d'un supòsit de fet.
- b) aplicar la teoria jurídica del delictes com a mètode per a la resolució de casos.
- c) treballar l'argumentació jurídica.

Competències

- Adquirir els coneixements bàsics de les diferents dogmàtiques jurídiques i exposar-los en públic.
- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Demostrar que es comprenen i es coneixen les principals institucions polítiques i privades en la seva gènesi i en el seu conjunt amb els seus respectius.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.
- Demostrar que es té una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
- Dominar les tècniques informàtiques per obtenir la informació jurídica (bases de dades de legislació, jurisprudència, bibliografia, etc.) i per comunicar dades.
- Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar, valorar i posar en pràctica els canvis en la jurisprudència.
- Memoritzar i utilitzar la terminologia jurídica.
- Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
- Presentar en públic la problemàtica que comporta un determinat litigi, les normes jurídiques aplicables i les solucions més coherents.
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictàmens.

- Redactar textos jurídics (contractes, dictàmens, sentències, interlocutòries, providències, testaments, legislacions, etc.).
- Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Tenir habilitat per prendre decisions.
- Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
- Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements bàsics de la dogmàtica penal.
2. Argumentar l'aplicació de normes penals en la resolució de problemes penals.
3. Buscar sentències penals en les bases de dades.
4. Definir estratègies de defensa dels interessos jurídicopenals.
5. Definir la vinculació del dret penal amb els principis i els valors constitucionals.
6. Definir les principals institucions penals.
7. Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
8. Distingir la connexió important que hi ha entre el dret penal substantiu i el dret penal processal.
9. Distingir les relacions de dependència i autonomia entre el dret penal i la resta de branques de l'ordenament jurídic (civil, laboral, administratiu i financer).
10. Exposar oralment la resolució de qüestions dogmàtiques penals.
11. Fonamentar l'aplicació de les normes penals en la resolució de problemes penals.
12. Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
13. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en concret.
14. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en general.
15. Identificar i conèixer els principis limitadors del dret penal.
16. Identificar i valorar la jurisprudència de les audiències provincials i el Tribunal Suprem en matèria penal.
17. Identificar, conèixer i aplicar els principis interpretatius del dret penal.
18. Interpretar les normes penals com decisions de política criminal.
19. Memoritzar i utilitzar la terminologia específicament penal.
20. Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
21. Prendre consciència de la importància del compromís ètic de l'advocat en el procés penal.
22. Presentar a l'aula la defensa o l'acusació de casos penals.
23. Reconèixer i resoldre problemes.
24. Redactar escrits específicament de contingut penal vinculats al procés, fonamentalment de conclusions provisionals, recursos i sentències.
25. Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictàmens.
26. Redactar resolucions de casos penals.
27. Resoldre els problemes d'interpretació i aplicació que presenten les normes penals.
28. Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
29. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
30. Tenir habilitat per prendre decisions.
31. Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
32. Trobar la normativa aplicable entre el Codi penal i les normes penals especials.
33. Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.
34. Utilitzar els arguments de la jurisprudència penal i constitucional per a resoldre problemes penals.
35. Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina d'interpretació de les normes penals.

Continguts

El programa es divideix en temes obligatoris i facultatius. Dels temes facultatius el/la professor/a responsable de cada grup n'indicarà un màxim de dos que, conjuntament amb els temes obligatoris configuraran el programa del curs.

Temes obligatoris bàsics

- 1.- INTRODUCCIÓ: Sistematització dels béns jurídics protegits en els delictes. DELICTES CONTRA LA VIDA HUMANA. A) Delictes contra la vida humana independent: Homicidi. Assassinat. Inducció i auxili al suïcidi, amb especial referència a l'eutanàsia. B) Delictes contra la vida humana independent: avortament.
- 2.- DELICTES CONTRA LA SALUT I LA INTEGRITAT FÍSICA. Lesions: tipus bàsics i qualificats. L'art. 153 i la polèmica sobre la lluita contra la violència familiar i de gènere. Participació en baralla. Problemàtica del consentiment. Lesions al fetus. El tràfic d'òrgans.
- 3.- DELICTES CONTRA LA LLIBERTAT. Detencions il·legals i segrestos.- Amenaces.- Coaccions.- Stalking
- 4.- DELICTES CONTRA LA INTEGRITAT MORAL. Exercici de violència habitual a l'àmbit familiar i de gènere. Assetjaments morals. Tortures. Trata de persones.
- 5.- DELICTES CONTRA LA LLIBERTAT I LA INDEMNITAT SEXUAL. Agressions sexuals. Abusos sexuals.- Assetjament sexual.- Delictes d'agressions i abusos sexuals a menors de 16 anys.- Delictes d'exhibicionisme i provocació sexual.- Delictes relatius a la prostitució. Disposicions comuns.
- 6.- DELICTES CONTRA LA INTIMITAT, EL DRET A LA PROPIA IMATGE I LA INVOLABILITAT DEL DOMICILI. Descobriments i revelació de secrets.- Violació de llar, domicili de persones jurídiques i establiments oberts al públic.
- 7.- DELICTES CONTRA EL PATRIMONI. Bé jurídic protegit.- Concepte de patrimoni.- Delictes patrimonials d'enriquiment amb apoderament.- Furt i circumstàncies modificatives.- Robatori amb força a les coses.- Robatori amb violència o intimidació en les persones.- Referència a l'extorsió, el robatori i furt de vehicles de motor i la usurpació.
- 8.- DELICTES PATRIMONIALS D'ENRIQUIMENT AMB DEFRAUDACIÓ. Defraudacions: concepte i consideracions generals.- Estafa: concepte, elements i circumstàncies.- Apropiació indeguda.- Administració deslleial.
- 9.- DELICTES CONTRA LA SEGURETAT COL·LECTIVA. La tipificació de conductes generadores de risc. Especial referència al tràfic de drogues. Aspectes generals dels delictes contra la seguretat vial.
- 10.- FALSEDATS. Problemàtica del bé jurídic. Concepte i requisits de la falsedat.- Classificació de les falsedats. A) Falsedats documentals: Concepte i classes de document; Principals modalitats de falsedat documental.- B) Falsedats personals: Intrusisme

Temes facultatius

- 1.- MANIPULACIONS GENÈTIQUES.
2. OMISSION DEL DEURE DE SOCORS.
3. DELICTES CONTRA L'HONOR. Problemes constitucionals.- Calúmnies.- Injúries.- Disposicions comuns.
4. DELICTES CONTRA LES RELACIONS FAMILIARS. Matrimonis il·legals.- Suposició de part i alteració de la paternitat, estat o condició del menor.- Delictes contra els drets i deures familiars: impagament de pensions.
- 5.- DELICTES CONTRA EL PATRIMONI (Continuació). Frustració de l'execució.- Insolvències punibles.- Danys: concepte i modalitats.
- 6.- DELICTES CONTRA L'ORDRE SOCIO-ECONÒMIC. Delictes relatius als drets d'autor i la propietat industrial.- Referència a la receptació i el blanqueig de diners. Alteració de preus.- Delictes relatius al mercat als consumidors.- Delicte de corrupció en els negocis.- Referència a la sostracció de cosa pròpia a la seva utilitat social.- Delictes societaris.
- 7.- DELICTES DE FINANÇAMENT IL·LEGAL DELS PARTITS POLÍTICS.

8.- DELICTES CONTRA LA HISENDA PÚBLICA I LA SEURETAT SOCIAL. Frau fiscal.- Referència a l'estafa i la malversació de subvencions.- Referència als delictes contra la Seguretat Social.

8.- DELICTES CONTRA ELS DRETS DELS TREBALLADORS.

10.- DELICTES CONTRA ELS DRETS DELS CIUTADANS ESTRANGERS.

11.- DELICTES RELATIUS A L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI I LA PROTECCIÓ DEL PATRIMONI ARTÍSTIC I EL MEDI AMBIENT. Referència als delictes sobre l'ordenació del territori i sobre el Patrimoni Històric.- Delictes contra els recursos naturals i el medi ambient.- Referència als delictes relatius a la protecció de la flora i la fauna.

12.-DELICTES CONTRA L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA. A) Prevaricació.- B) Suborn.- C) Malversació de cabals públics.- D) Violació de secrets.- E) Desobediència.- F) Tràfic d'influències.- G) La utilització d'informació privilegiada.

13.- DELICTES CONTRA L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA. A) Prevaricació judicial.- B) Acusació i denúncia falses.- C) Simulació de delictes.- D) Fals testimoni: conceptes comuns a les diferents modalitats.- E) Encobriment.- F) Obstrucció a la justícia i deslleialtat professional.- G) Omissió d'impedir delictes.- H) Trencament de condemna.

14.- DELICTES CONTRA LA CONSTITUCIÓ: Classificació dels delictes compresos en aquest títol.- Especial consideració a: A) Rebel·lió.- B) Delictes relatius a l'exercici de drets fonamentals: associació il·lícita.- C) Delictes comesos per funcionaris públics contra les garanties constitucionals.

15.- DELICTES CONTRA L'ORDRE PÚBLIC: Consideracions sobre el bé jurídic.- Classificació.- Especial consideració a: A) Atemptats, resistència i desobediència.- B) Terrorisme.

16.- DELICTES DE TRAÏCIÓ, CONTRA LA PAU O LA INDEPENDÈNCIA DE L'ESTAT I RELATIUS A LA DEFENSA NACIONAL. Classificació i conceptes generals.- DELICTES CONTRA LA COMUNITAT INTERNACIONAL.

Metodologia

Nota prèvia: La docència de l'assignatura és mixta: les classes magistrals són virtuals i els seminaris/pràctiques d'aula són presencials.

La metodologia docent i l'avaluació poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Les activitats formatives són del següent tipus:

1. Activitats dirigides: es realitzen d'acord amb la programació horària predeterminada per la Facultat i estan conduïdes pel professor responsable del grup.

a) Classes teòriques: Es realitzen online, en videoconferència, i es dirigeixen a tot el grup.

L'horari queda fixat al cronograma que cada professor penja al campus virtual, a l'inici de curs.

b) Classes pràctiques: Es realitzen presencialment, a l'aula assignada a cada grup.

A fi de mantenir l'obligada distància de seguretat, l'alumnat es dividirà en dos grups (Grup A i Grup B). Durant la setmana dedicada a pràctiques d'aula, es dedicarà una sessió a l'alumnat del Grup A, i una altra sessió a l'alumnat del Grup B.

Les classes pràctiques serveixen per a complementar l'explicació de les classes teòriques, i per a realitzar les activitats d'avaluació continuada.

2. Activitats supervisades: tutories

Es realitzen dins l'horari que cada professor publica al campus virtual, a l'inici de curs.

L'alumne pot emprar l'hora de tutoria per a aclarir dubtes o fer el retorn de les activitats d'avaluació continuada. Les tutories no són concebudes per a substituir les explicacions teòriques a qui no assisteixi a classe, sinó per a complementar-les o reforçar-les davant de necessitats particulars.

Animem als alumnes a que emprin l'hora de tutoria a fi de compensar l'hora que els faltará d'activitat dirigida pel desdoblament de les pràctiques en dos grups.

3. Activitats autònomes: aquelles en què l'estudiant s'organitza el temps i l'esforç de manera personal, ja sigui individualment o en grup (estudi, consultes bibliogràfiques o documentals, treballs de curs, informes, etc.).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques	11	0,44	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 23, 25, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 35
Classes teòriques	22	0,88	2, 5, 6, 8, 9, 15, 16, 17, 18, 27, 35
Realització i/o correcció de les activitats d'avaluació continuada	6	0,24	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35
Tipus: Supervisades			
tutories individuals o en grup	0,5	0,02	20, 23
Tipus: Autònomes			
Cerca i lectura comprensiva de bibliografia (manuals, articles); normativa i jurisprudència	20	0,8	1, 3, 16, 20, 30, 32, 33
Estudi	37,5	1,5	1, 5, 6, 9, 16, 19, 20, 27, 28, 30, 32
Realització de resums, esquemes i mapes conceptuais	5	0,2	1, 6, 19, 20, 30, 32
Redacció d'activitats d'avaluació continuada	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35

Avaluació

Model d'avaluació:

- El model d'avaluació és mixte teòric-pràctic, i té l'objectiu de que l'alumnat i el professorat puguin conèixer el grau d'assoliment de les competències al llarg del curs, per tal d'orientar el procés formatiu.
- A l'inici del curs, el professor/a responsable de cada grup informará als alumnes, a través l'aula moodle, del contingut i dates de les activitats d'avaluació continuada, així com del model d'examen final (test, preguntes curtes, etc...).

Composició de la nota final:

- Les activitats d'avaluació continuada realitzades al llarg del curs suposen el 50% de la nota final (5/10 punts), i la prova final de contingut suposa el 50% restant (5/10 punts).

Activitats d'avaluació continuada:

- La primera setmana de curs, cada professor detallarà als seus alumnes el contingut concret i dates de realització de les activitats d'avaluació continuada
- Aquestes poden consistir en resolució de casos pràctics, comentaris de sentència, examen test, preguntes curtes, etc.
- El nombre total d'activitats serà de dues, cadascuna d'una classe diversa i comptaran el 25% de la nota final, respectivament.

Prova final de conjunt:

- Compta el 50% de la nota final i es realitzarà en la data fixada per Gestió acadèmica.

Reavaluació.

- Tothom pot optar a la reavaluació, que serveix per a aprovar a qui hagi suspès o millorar nota a qui hagi aprovat. Si la nota obtinguda a la reavaluació és inferior, no es tindrà en compte.
- Es pot reavaluar tant la part corresponent a la prova final de conjunt com a les activitats d'avaluació continuada. Ara bé, només es pot reavaluar una de les dues activitats d'avaluació continuada.
- Per a la reavaluació de qualsevol de les activitats d'avaluació continuada caldrà realitzar una nova activitat, igual per a tots els alumnes, amb independència de la classe d'activitat que reavaluïn. Amb aquesta es podrà obtenir un màxim de 1,5 punts.
- La reavaluació de la prova final de conjunt consistirà en la realització d'un examen de la mateixa classe que el realitzat anteriorment, i permet obtenir fins a 5 punts.

Nota final de l'assignatura:

- La nota final de l'assignatura resultarà de la suma aritmètica de la nota de la prova final de conjunt i les activitats d'avaluació continuada.
- Per a poder aprovar l'assignatura és requisit imprescindible obtenir un mínim de 3 sobre 10 a la prova final i un 5/10 del total. En cas de no assolir un 3/10 a la prova final, la nota màxima de l'assignatura serà de 4,5.
- Els alumnes que hagin participat activament als seminaris poden arribar a pujar un 0,5 de la nota final.

Revisió:

- En publicar les notes, tant de les activitats realitzades durant el curs, com de la prova final, com de la reavaluació, el/la professor/a especificarà el sistema de revisió (data, horari i espai).

Advertència davant conductes fraudulent:

L'alumne que copii o intenti copiar a un examen tindrà un 0 a l'examen. L'alumne que presenti una pràctica en el que hi hagi plagi obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiteració de la conducta, suspensarà l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Primera activitat d'avaluació continuada (p.ex. casos penals, comentari de sentència, test)	25%	3	0,12	1, 5, 6, 15, 17, 19
Prova de conjunt final	50%	2	0,08	2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35

Bibliografia

bibliografia bàsica:

- MUÑOZ CONDE, Francisco (2017) *Derecho penal. Parte especial*, 21ª edició, Tirant lo blanch, Valencia.
- QUINTERO OLIVARES, Gonzalo (Dir.) (2016) *Comentarios a la parte especial del derecho penal*, 10ª edició, Aranzadi, Pamplona

Bibliografia complementaria.

- GARCÍA ARÁN, Mercedes-MUÑOZ CONDE, Francisco. *Derecho penal. Parte general*, Tirant lo blanch, 2016.

Al llarg del curs el/la professor/a responsable de l'assignatura podrà recomanar bibliografia complementaria a través del campus virtual.